Форма № 09/18
Затверджена рішенням вченої ради ІДГУ
від 30.08.2018 р., протокол № 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІЧНИЙ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ, СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ З ОСНОВАМИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

(назва навчальної дисципліни

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 017 Фізична культура і спорт
(код і назва спеціальності)

освітня програма Фізична культура і спорт: тренерсько-викладацька діяльність

тип дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

Ізмаїл – 2019

ПОГОДЖЕНО:
Гарант освітньо-професійної програми

доц. Ярмерук Т.В.
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:
кафедрою соціальної роботи, соціальної педагогіки та фізичної культури
протокол № 1 від 11.09.2019р.

Завідувач кафедри доц. Гнатюк С.В.
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:
Голова навчально-методичної ради педагогічного факультету

доц. Пенькова С.Д.
(підпис, ініціали, прізвище

Розробники програми: Житомирський Леонід Олександрович, старший викладач кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та фізичної культури

Рецензенти програми: Баштовенко Оксана Анатоліївна, кандидат біологічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та фізичної культури

Ніфака Ярослав Миколайович, кандидат з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та фізичної культури

© Житомирський Л.О. 2019
© ІДГУ, 2019

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	***Заочна***
Кількість кредитів: 3	*Лекції*:	
	22	*4*
Модулів:	*Практичні заняття*:	
Загальна кількість годин:90		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:1	*Лабораторні заняття:*	
	-	-
Семестр:1	*Семінарські заняття*:	
	22	*4*
Тижневе навантаження (год.): - аудиторне:2 - самостійна робота:6	*Консультації:*	
	-	-
	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю:залік	-	-
Мова навчання:українська	*Самостійна робота:*	
	46	*82*

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни є система знань та уявлень про сферу майбутньої професійної діяльності та професії фахівців галузі фізичної культури.

Метою вивчення дисципліни є: актуалізація знань, вмінь та навичок, що придбаються студентами при вивченні дисциплін професійного циклу та під час навчально-тренувальної і змагальної діяльності. Вивчення дисципліни є необхідною умовою для формування спеціальних компетенцій бакалавра фізичної культури та спорту.

Передумови для вивчення дисципліни - оволодіння компетентностями, що формуються під час вивчення дисципліни: Основи філософських знань.

Міждисциплінарні зв'язки з дисциплінами: Теорія та методика фізичного виховання, Історія фізичної культури, Теорія та методика спортивного тренування, Історія фізичної культури та олімпійський спорт, Управління в сфері фізичної культури.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Фізична культура і спорт. Тренерсько-викладацька діяльність ».

Інформація про компетентності та відповідні їм програмні результати навчання за дисципліною

Шифр компетентності	**Компетентності**	**Шифр програмних результатів**	**Програмні результати навчання**
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК1.	Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.	ПРН 3. ПРН 5.	Уміти обробляти дані з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій. Засвоювати нову фахову інформацію, оцінювати й

			представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.
ЗК 2.	Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	ПРН 1.	Здійснювати аналіз суспільних процесів у сфері фізичної культури і спорту, демонструвати власне бачення шляхів розв'язання існуючих проблем.
ЗК 5.	Здатність планувати та управляти часом.	ПРН 12.	Аналізувати процеси становлення та розвитку різних напрямів спорту, олімпійського руху та олімпійської освіти на міжнародному та національному рівнях.
ЗК8.	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	ПРН 3.	Уміти обробляти дані з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.
ЗК 12.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ПРН 6.	Мати базові знання з проведення досліджень проблем фізичної культури і спорту, підготовки та оформлення наукової праці.
Фахові компетентності (ФК)			
ФК1.	Здатність забезпечувати формування фізичної культури особистості.	ПРН 1.	Здійснювати аналіз суспільних процесів у сфері фізичної культури і спорту, демонструвати власне бачення шляхів розв'язання існуючих проблем.
ФК 6.	Здатність до розуміння ретроспективи формування сфери фізичної культури і спорту.	ПРН 12.	Аналізувати процеси становлення та розвитку різних напрямів спорту, олімпійського руху та олімпійської освіти на міжнародному та національному рівнях.
ФК 13.	Здатність застосовувати сучасні технології управління суб'єктами сфери фізичної культури і спорту.	ПРН 3.	Уміти обробляти дані з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій
ФК 14.	Здатність до безперервного професійного розвитку.	ПРН 1.	Здійснювати аналіз суспільних процесів у сфері фізичної культури і спорту, демонструвати власне бачення шляхів розв'язання існуючих проблем

Матриця відповідності компетентностей результатам навчання за дисципліною

Шифр	Результати навчання

компетентності	Знання	Уміння	Комунікація	Автономність та відповідальність
ЗК1.	Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.	Уміти обробляти дані з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.	Донесення нової фахової інформації.	Відповідальність за застосування власного досвіду, та застосовування досвіду колег.
ЗК 2.	Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	Уміння здійснювати аналіз суспільних процесів у сфері фізичної культури і спорту.	Демонструвати власне бачення шляхів розв'язання існуючих проблем у професійній діяльності. .	Використання нормативних та правових актів, що регламентують професійну діяльність.
ЗК 5.	Здатність планувати та управляти часом.	Уміння організації процесу навчання і виховання людини	Застосовувати спеціальні принципи, методи, форми в організації процесу навчання і виховання людини	Здійснювати планування та управління процесом навчання і виховання людини
ЗК8.	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	Уміти обробляти дані з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.	Застосовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності	Запровадження власного досвіду та досвіду колег за допомогою сучасних інформаційних та комунікаційних технологій у професійній діяльності.
ЗК 12.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Уміти проводити дослідження, необхідні для здійснення практичної діяльності	Застосовувати базові знання з проведення досліджень проблем фізичної культури і спорту,	Запроваджувати результати досліджень проблем фізичної культури і спорту, або професійної діяльності.

			підготовки та оформлення наукової праці.	
ФК1.	Здатність забезпечувати формування фізичної культури особистості.	Уміти аналізувати суспільні процеси у сфері фізичної культури і спорту.	Демонструвати готовність до зміцнення особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та інших чинників здорового способу життя.	Проводити роз'яснювальну роботу серед різних груп населення, демонструвати шляхи формування фізичної культури особистості.
ФК 6.	Здатність до розуміння ретроспективи формування сфери фізичної культури і спорту.	Уміти аналізувати процеси становлення та розвитку різних напрямів спорту, олімпійського руху та олімпійської освіти на міжнародному та національному рівнях та в ретроспективі.	Демонструвати ретроспективні риси, процеси становлення та розвитку спорту, олімпійської освіти.	Здійснювати залучення набутків різних напрямів спорту, олімпійського руху та олімпійської освіти міжнародного рівня для національних інтересів.
ФК 13.	Здатність застосовувати сучасні технології управління суб'єктами сфери фізичної культури і спорту.	Уміти застосовувати управлінські рішення для вирішення проблем, які виникають в роботі суб'єктів фізичної культури і спорту.	Аргументувати управлінські рішення для вирішення проблем фізичної культури і спорту.	Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.
ФК 14.	Здатність до безперервного професійного розвитку. .	Здійснювати аналіз суспільних процесів у сфері фізичної культури і спорту.	Уміти розв'язувати існуючі проблеми у сфері фізичної культури і спорту.	Демонструвати власне бачення шляхів безперервного професійного розвитку

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Фізична культура як суспільне явище та	4	2	2	-	-	-	7	1	1	-	-	-	-	11

	галузь діяльності.														
2.	Система кадрового забезпечення галузі. Професійна діяльність фахівців фізичної культури.	8	4	4	-	-	-	7	1	-	1	-	-	-	11
3.	Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах. Навчання і побут студентів вищого навчального закладу.	4	2	2	-	-	-	7	1	-	1	-	-	-	11
4.	Професійна діяльність вчителя фізичної культури. Професійна діяльність тренера-викладача.	4	2	2	-	-	-	7	1	-	1	-	-	-	11
5.	Науково-дослідна робота у системі підготовки студентів	4	2	2	-	-	-	7	2	1	1	-	-	-	11
6.	Педагогічні методи досліджень у фізичній культурі і спорті.	8	4	4	-	-	-	7	1	1	-	-	-	-	11
7.	Педагогічне спостереження, педагогічний експеримент та педагогічне тестування у фізичній культурі і спорті.	12	6	6	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	12
Проміжний контроль		-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	4
Разом:		44	22	22	-	-	-	46	8	4	4	-	-	-	82

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Фізична культура як суспільне явище та галузь діяльності.

Місце фізичної культури в загальній культурі людства. Основні поняття, предмет і проблематика навчальної дисципліни. Завдання та функції фізичної культури в суспільстві. Форми та засоби фізичного виховання. Актуальні проблеми розвитку фізичного виховання та спорту.

Тема 2. Система кадрового забезпечення галузі. Професійна діяльність фахівців фізичної культури.

Структура вищої освіти в Україні. Система ступеневої освіти. Заклади фізкультурної освіти в Україні. Поняття про професію, спеціальність, посаду. Фахові спеціальності, спеціалізації і посади фахівців у галузі фізичної культури і спорту.

Тема 3. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах. Навчання і побут студентів вищого навчального закладу.

Спрямованість навчального процесу у закладах вищої освіти. Науково-методичне забезпечення навчального процесу. Державні стандарти вищої освіти. Види і форми організації навчальних занять у вищій школі. Форми і методи контролю. Формування студентського контингенту.

Тема 4. Професійна діяльність вчителя фізичної культури. Професійна діяльність тренера-викладача.
Спеціальність, спеціалізації, освітньо-кваліфікаційні рівні та посади фахівців фізичного виховання. Учитель фізичної культури – ключова фігура фізичного виховання. Складники професійної майстерності та службові обов'язки вчителя фізичної культури. Урок як основна форма фізичного виховання. Особа тренера в сучасному спорті і його унікальні обов'язки. Складники професійної майстерності та структура діяльності тренера.
Тема 5. Науково-дослідна робота у системі підготовки студентів.
Основні проблеми науково-дослідної роботи у системі підготовки студентів. Визначення напрямків досліджень та етапи науково-дослідної роботи у фізичній культурі та спорті.
Тема 6. Педагогічні методи досліджень у фізичній культурі і спорті.
Загальні поняття про методи дослідження у фізичній культурі і спорті. Аналіз та узагальнення літературних джерел. Педагогічні методи досліджень у фізичній культурі і спорті.
Тема 7. Педагогічне спостереження, педагогічний експеримент та педагогічне тестування у фізичній культурі і спорті.
Метод педагогічного спостереження. Педагогічний експеримент. Педагогічне тестування на прикладі баскетболу. Методи вимірювання зовнішніх проявів рухових дій.

5.2. Тематика практичних занять.

Тема 1. Фізична культура як суспільне явище та галузь діяльності. Міжнародний спортивний рух.
Тема 2. Система вищої освіти в Україні. Кадрове забезпечення галузі.
Тема 3. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах.
Тема 4. Професійна діяльність вчителя фізичної культури і тренера-викладача.
Тема 5. Науково-дослідна робота у системі підготовки студентів.
Тема 6. Педагогічні методи досліджень у фізичній культурі і спорті.
Тема 7. Педагогічне спостереження, педагогічний експеримент та педагогічне тестування у фізичній культурі і спорті.

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин		Форми звітності
1.	Підготовка до лекційних та семінарських занять	10	20	Конспект
2	Підготовка до проміжного контролю	4	4	Модульна контрольна робота
3.	Виконання індивідуальних завдань: - підготовка доповіді; - підготовка реферату; - підготовка до презентації результатів дослідження.	 8 10 18	 10 23 25	 Доповідь Реферат Презентація
	Разом	46	82	

5.4. Тематика індивідуальних завдань

Тематика рефератів

1 Фізична культура як суспільне явище та галузь діяльності. Міжнародний спортивний рух.
2 Система кадрового забезпечення галузі. Професійна діяльність фахівців фізичної культури.
3 Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах. Навчання і побут студентів вищого навчального закладу.
4 Професійна діяльність вчителя фізичної культури. Професійна діяльність

тренера-викладача.

5 Науково-дослідна робота у системі підготовки студентів.

6 Педагогічні методи досліджень у фізичній культурі і спорті.

7 Педагогічне спостереження, педагогічний експеримент та педагогічне тестування у фізичній культурі і спорті.

Тематика доповіді

1. Обміркуйте та визначте місце фізичної культури у власному житті.
2. Як проводились Олімпійські ігри в античності.
3. Опишіть спрямованість навчального процесу у закладах вищої освіти.
4. Ознайомлення з науково-методичним забезпеченням навчального процесу.
5. Ознайомлення з державними стандартами вищої освіти. Види і форми організації навчальних занять у вищій школі. Форми і методи контролю.
6. Права і обов'язки студента вищого навчального закладу.
7. Організація виховного процесу у вищому закладі освіти.
8. Громадські організації студентів.
9. Досвід діяльності вашого улюбленого вчителя фізичної культури.
10. Провідні тренери України або кращі тренери у обраному Вами виді спорту.
11. Поняття «предмет та об'єкт наукового дослідження».

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. Форми поточного контролю. Усна або письмова перевірка вивчення навчальних матеріалів на практичних заняттях.

6.2. Форми проміжного контролю. Модульна контрольна робота

6.3. Форми підсумкового контролю. Залік

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюється здатність та рівень виконання студентом завдань на практичних заняттях, результати самостійної роботи з навчальною літературою, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату та його презентації.

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає два теоретичні питання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння теоретичним матеріалом.

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. *Дайте власне визначення поняття «фізична культура».*
2. *Обміркуйте та визначте місце фізичної культури у власному житті.*

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	**70 балів** (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	**30 балів** (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	**35 балів** (поточний контроль)	**16 балів** (проміжний контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.

0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Презентація навчального матеріалу	5
Доповідь	5
Реферат	5

Критеріями оцінювання доповіді є вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені у проблематики обраної теми.
Оцінювання реферату здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела.
Критеріями оцінювання презентації є її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.
Критерії оцінки успішності відповідають навчальній програмі й найбільш важливим вимогам до знань студентів: відповіді повинні бути повними, логічними, доказовими.

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор), спортивне обладнання тощо.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Булатова М.М. и др.Основные понятия (категории) теории физической культуры и теории спорта. – К., 1989.
2. Герцик М.С., Вацеба О.М. Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт»: Навч. посібник для студентів ВНЗ 1-4 рівнів акредитації. – Львів: Українські технології, 2005 – 232 с.
3. Анастасєва З.В. Вступ до спеціальності «Фізичне виховання»: Навч. пос. – Дніпропетровськ: Інновація, 2007. – 136 с.
4. Губа В.П. Измерения и вычисления в спортивно-педагогической практике: учебное пособие для вузов физической культуры и спорта /В.П. Губа, М.П. Шестаков. – М.: Спорт Академ-пресс, 2006. – 211 с.
5. Годик М.А. Контроль в спортивной тренировке //Современная система спортивной подготовки /М.А. Годик. – М.: СААМ, 1995. – С. 237-266.
6. Єфимов О.А. Баскетбол: навч. посібник / О.А. Єфимов, І.П. Помещикова. – Харків: ХДАФК, 2006. – 96 с.
7. Ковтун А.О. Педагогічні методи дослідження у фізичній культурі і спорті/ А.О. Ковтун //Методичні рекомендації для студентів денної та заочної форм навчання. – Дніпропетровськ, 2011. – 64 с.

8. Ковальчук В.В. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник./ В.В. Ковальчук, Л.М. Моісеєв. – К.: Професіонал, 2005. – 240 с.

Допоміжна література

1. Баркова О.В. Електронні ресурси як об'єкти універсальної електронної бібліотеки. //Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2004. - №2. – С. 75-80.
2. Корх А.Я. Тренер: деятельность и личность: Учеб. Пособие. – М.: Терра-Спорт, 2000. – 120 с. – (Библиотечка тренера).
3. Національний університет фізичного виховання і спорту України. – [К., 2000]. – 54 с.
4. Профессиональный спорт: Учебник /Под общ. ред. С.И. Гуськова, Н.В. Платонова. – Киев: Олимпийская лит., 2000. – 392 с.
5. Теорія і методика фізичного виховання. /Під ред. Круцевич Т.Ю. – К.: Олімпійська література, 2003. – 1 том. – 424 с. – 2 том. – 392 с.

Інформаційні ресурси

1. *http://pidruchniki.ws/18211001/pedagogika/vstup_spetsialnosti_sotsialna_pedagogika*
2. *www.ovc.kharkov.ua/vaceba-isd2.pdf*